

Östersjöns hotade naturtyper och flödet av ny information

Kunskapen om undervattensnaturen i våra maritima områden har ökat betydligt under de senaste åren. I den andra hotbedömningen av naturtyper i Finland beskrevs sammanlagt 42 naturtyper i Östersjön av vilka 10 bedömdes vara hotade och 4 nära hotade. Lika många, det vill säga 14 naturtyper, är fortfarande bristfälligt kända så det finns ännu mycket att förbättra när det gäller nivån av kunskapen om naturen under vattnet.

Övergödningen är fortfarande den mest omfattande av alla hot som riktas mot naturtyperna under vatten i Östersjön. Den ansågs vara den betydelsefullaste orsaken till tillbakagången bland nästan alla hotade eller nära hotade havsnaturtyper som är till exempel blåstångsbotten, rödalgsbotten och ålgräsbotten.

Symtom av övergödning i vattendragen är alblomning, grumligt vatten, syrefria förhållanden i vattnet nära botten, riklig ökning av trådalger som växer på andra växter och igenväxning på stränderna. Östersjön belastas av jordbruket och avloppsvattnet från bosättning och industri. Övergödningen förvärras av den interna belastningen, det vill säga när näring frigörs från sedimentet tillbaka i vattnet, på botten i syrefria förhållanden.

Blåstångsbeståndet i Skärgårdshavet som lider av den allt för stora trådalgsökningen. Foto: Visa Hietalahti.

Botten med stormusslor som särskilt förekommer i estuarier vid kusten och skyddade kransalgbotten i slutna vikar och flador har särskilt lidit av vattenbyggnaden, som till exempel muddring. Andra betydande orsaker till utrotningshotet bland naturtyperna under vatten är främmande arter och vattentrafiken.

I framtiden förväntas klimatförändringen ytterligare förvärra övergödningen i Östersjön och inom en längre tidsperiod kan den eventuella sänkningen av salthalten i havet leda till avsevärda förändringar i organismsamhället. Klimatuppvärmningen syns redan nu till exempel i att isvintrarna blir kortare. Av den här anledningen bedömdes även havsisen vara en hotad naturtyp. Den är en viktig livsmiljö för östersjövikaren och mikro-organismerna som lever inne i isen och på dess yta.

160 000 forskningspunkter är mycket och alldeles för lite

Jämfört med kunskapen om undervattensmiljön i den första hotbedömningen gällande naturtyperna fanns det mycket mera information att tillgå i den andra bedömningen. Det får vi tacka programmet för inventeringen av den marina undervattensmiljön (VELMU) vars material omfattar mer än 160 000 observationspunkter på Finlands havs- och kustområde. Med hjälp av Velmu-materialet kunde man skapa sig en allmän bild av de flesta maritima naturtyperns nuvarande spridning och status.

Trots de förbättrade kunskaperna förblev rentav var tredje maritim havstyp i bedömningen kvar i klassen för bristfälligt kända. De tydligaste luckorna i materialet gäller naturtyperna i det öppna havet, i vattengränszonen och på sandbotten. Man var även tvungen att i huvudsak ge slutledningarna i form av sakkunnigbedömningar eftersom materialet som fanns att tillgå främst bestod av engångsobservationer. Sålunda förutsätter utredningen av de maritima naturtypernas status fortfarande mycket forskning och uppföljning i framtiden.

Östersjöns natur är hotad – Långsiktigt skydd krävs

Det har gjorts mycket för att Östersjöns tillstånd skall bli bättre och ställvis har vattenkvaliteten och undervattensmiljöns tillstånd gått i en bättre riktning. Processerna som rättar till de maritima ekoprocesserna är emellertid långsamma och klimatförändringens framskridande försvårar ytterligare en förbättring av tillståndet. I syfte att trygga den maritima naturens mångfald behövs både mer information och långsiktigt politiskt engagemang för en god status i havet.

Ålgräsbottnen bedömdes vara en riskutsatt naturtyp. Foto: Linda Jokinen Forststyrelsen.

Bra metoder till exempel för att minska olägenheterna av näringsbelastningen och vattenbyggnad har presenterats i åtgärdsprogrammet för havsförvaltning. För att samordna människans verksamhet på kusterna och tryggheten av hotade maritima naturtyper måste bland annat småskaliga muddringar hanteras och hotade naturtyper beaktas i planläggningen och skyddet av dem måste intensifieras.

Mer information

Forskningsprofessor **Aarno Kotilainen**, Geologiska forskningscentralen, tfn 0400 624 939, fornamn.efetnamn@gtk.fi

Specialplanerare **Lasse Kurvinen**, Forststyrelsen, tfn 040 631 8029, fornamn.efetnamn@metsa.fi

Forskare **Suvi Kiviluoto**, Finlands Miljöcentral, tfn 029 525 1624, fornamn.efetnamn@ymparisto.fi